

STADIUL PROCESULUI DE DIGITIZARE ÎN BIBLIOTECILE DIN ROMÂNIA PRIN PRISMA RAPOARTELOR DE ȚARĂ TRIMISE ÎN EUROPEANA

ANA-MARIA ROMAN-NEGOI
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

The Stage of the Digitisation Process in the Romanian Libraries in the Light of the Country Reports Sent to Europeana

ABSTRACT

Over time, the book has shaped consciousness and mentalities, claiming social, cultural, and national functions. Since the middle of the twentieth century, it has associated a new field, the medical field, the birth of a new word in the dictionary: *bibliotherapy* and even a direction of research in this regard. Equally, the book has associated an essential economic function, the formulas for editing the book, the costs, the destination, and the priority of the contents being aspects with fast dynamics. The twenty-first century is when the forms of presentation and transmission of knowledge through books have experienced the fastest evolution. Society's progress demanded new formulas and ways of extended access to knowledge, which set in motion an extensive process organised at the level of depository institutions. Furthermore, the book has become the subject of a cultural marketing architecture strategy, aiming to ensure quick access to information. In this sense, the digitisation of cultural and scientific values to preserve and transmit memory and identity, as a support for future research, is just one of the facets of these strategies, which is in full development in Romania. Furthermore, creating and publishing the results has moved in a new direction, publishing from the very beginning exclusively in digital format.

This paper aims to present Romania's contributions to the most significant project to digitise collective memory in Europe, *Europeana* and how this project has influenced and encouraged similar actions in our country, culminating in perhaps the most anticipated launch in the digital environment scheduled for the end of 2021: Digital Library of Romania.

Cuvinte-cheie: *Europeana*, digitizare, biblioteci

Key words: *Europeana*, digitisation, libraries

Cartea a modelat de-a lungul timpului conștiințe și mentalități, reclamând funcții sociale, culturale și naționale. De la jumătatea secolului al XX-lea, aceasta și-a asociat un nou domeniu, cel medical, ducând la nașterea unui nou cuvânt în dicționar: *biblioterapie*¹ și chiar a unei direcții de cercetare în acest sens. În egală măsură, cartea și-a asociat și o importantă funcție economică, formulele de editare a cărții, costurile, destinația și prioritatea conținuturilor constituind aspecte cu dinamică rapidă. Secolul XXI constituie etapa în care formele de prezentare și transmitere a cunoașterii prin carte au cunoscut cea mai

¹ <https://www.ala.org/tools/atoz/bibliotherapy>, accesat la data de 02.02.2022.

rapidă evoluție. Progresul societății a reclamat noi formule și modalități de acces lărgit la cunoaștere, care au pus în mișcare un proces amplu, organizat la nivelul instituțiilor de depozitare. Cartea a devenit obiectul unor strategii, al unei arhitecturi de marketing cultural, care și-au propus să asigure accesul rapid la informație. În acest sens, digitizarea valorilor culturale și științifice, ca modalitate de preservare și transmitere a memoriei, a identității, ca suport pentru cercetările viitoare, constituie doar una din fațetele acestor strategii, aflate în plină dezvoltare în România. Procesul de creație și publicare a rezultatelor s-a orientat către o direcție nouă, publicarea de la bun început exclusiv în format digital².

Contextul pandemic prin care întreaga lume trece de mai bine de doi ani constituie o provocare care a amplificat efortul colectiv, cel mai vizibil la nivelul bibliotecilor, al celor universitare cu precădere. În încercarea de a rămâne deschise utilizatorilor, acestea au accelerat procesul de digitizare și de asigurare a accesului la cartea în format online. Digitizarea, digitalizarea au devenit cuvintele cel mai des folosite în toate planurile și strategiile de dezvoltare ale țărilor, care s-au văzut nevoite să se adapteze rapid noii realități. Putem spune că odată cu digitizarea s-a pornit pe un drum nou, la fel de revoluționar cum a fost cel pe care a pornit Johannes Gutenberg la jumătatea secolului al XV-lea, un drum de la care nu există întoarcere³.

În România, punerea în mișcare a acestui proces o datorăm Directivelor și Recomandărilor Uniunii Europene⁴ care au inițiat și susținut, inclusiv prin proiecte finanțate direct de Comisia Europeană, cum este cel al Bibliotecii digitale *Europeana* deschisă în anul 2008, o politică comună la nivelul întregului spațiu european.

Moștenirea culturală constituie și azi o prioritate pe termen lung a Comisiei Europene și a grupului de experți înființat special în anul 2017 pentru a asista Comisia, în monitorizarea și evaluarea progresului și impactului

² Carbajal, Caswell 2021, p. 1104. Studiul operează cu două concepte în analiza subiectului arhivelor digitale: *digitizat (digitized)* și *născut digital (born-digital)*. Se utilizează în mod intenționat *born-digital*, pe care îl traducem cu același sens, *născut digital*, tocmai pentru a sublinia noua tendință.

³ Mărza 2009, p. 16.

⁴ Amintim în acest sens Recomandarea Comisiei Europene 2006/585/CE din 24 august 2006 privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32006H0585>, accesat la data de 02.02.2022; Recomandarea Comisiei Europene 2011/711/UE din 27 octombrie 2011 privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural și conservarea digital, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011H0711&from=RO>, accesat la data de 02.02.2022; Directiva 2013/37 UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0037&from=RO>, accesat la data de 02.02.2022.

implementării la nivelul fiecărei țări membre a Uniunii Europene⁵ a Recomandărilor din 27 octombrie 2011 privind prezervarea, digitizarea și accesul online la patrimoniul cultural. În fața unor astfel de demersuri, instituțiile din România, bibliotecile în mod special, nu au putut rămâne fără răspuns, astfel că, începând cu anul 2008, discutăm deja la nivelul României de instituționalizarea efortului privind conservarea și valorificarea patrimoniului cultural românesc prin digitizare.

Lucrarea de față își propune să prezinte contribuțiile României la cel mai mare proiect de digitizare a memoriei colective din Europa, *Europeana*, și modalitatea în care acest proiect a influențat și încurajat acțiuni similare în țara noastră, culminând cu cea mai așteptată, poate, lansare în mediul digital, programată pentru finalul anului 2021: *Biblioteca Digitală a României*.

Contextul european al procesului de digitizare

Contextul european a jucat un rol hotărâtor asupra inițierii, instituționalizării și reglementării cadrului de referință pentru procesul de digitizare din România. Directivele și Recomandările Uniunii Europene au deschis și susținut o politică comună la nivelul întregului spațiu comunitar, căreia România, în calitate de stat membru din anul 2007, a trebuit să îi răspundă. Obiectivele urmărite au fost acelea ca fiecare stat membru să-și dezvolte propria strategie pe termen lung în domeniul digitizării, să-și actualizeze legislația în domeniu, în acord cu legislația comunitară și internațională în sfera drepturilor de autor, să fie create în statul respectiv o bibliotecă digitală drept cadru de referință și o platformă de acces online. Politica europeană comună în domeniul digitizării s-a construit progresiv, susținută pe de-o parte prin puterea legislativă a documentelor programatice ale Comisiei Europene, care au stabilit termene precise pentru urmărirea implementării acestor obiective, și, pe de altă parte, prin puterea exemplului oferit de însăși inițiatorii acestei politici, prin proiecte finanțate direct de către Comisie. Cel mai reprezentativ exemplu îl constituie *Europeana*, un proiect ambițios care s-a dorit o călătorie spre istoria, identitatea și cultura europenilor și care, în prezent, numără peste 60 de milioane de unități în colecțiile sale, organizate pe domenii și teme.

Colecțiile Europeana – cel mai mare proiect digital European

Deschisă în anul 2008, *Europeana* avea în anul 2018 peste 58 de milioane de unități în colecțiile sale, iar în anul 2021 cifra a urcat la peste 60 de milioane

⁵ https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2017-2/commission_decision_dche_D19B28A2-BCEE-B2D6-81F1AA9FB3CE377C_47767.pdf, accesat la data de 04.02.2022.

de unități, reprezentând lucrări de artă, artefacte, cărți, înregistrări audio și video din întreaga Europă. Este o cifră care crește constant în fiecare zi, probând dimensiunea unui efort unic în ceea ce privește valorificarea și accesibilitatea la patrimoniul cultural al Europei⁶. Misiunea *Europeana* și mesajul adresat contributorilor sunt foarte simple: „Transformăm lumea prin cultură. Vrem să punem în valoare bogata moștenire a Europei și să o facem accesibilă tuturor celor care doresc să o folosească, pentru a munci, pentru a învăța sau pur și simplu pentru a se bucura”⁷. „Europeana sprijină sectorul patrimoniului cultural în transformarea sa digitală. Dezvoltăm expertiza, uneltele și politicile pentru a adopta schimbările digitale și încurajăm parteneriate care stau la baza inovației”⁸. Europeana s-a constituit ca un spațiu multicultural atractiv și mai ales accesibil, ca loc de întâlnire și promovare a unității prin cultură într-o diversitate a formelor de manifestare. Câteva repere au fost înregistrate în evoluția sa: în ianuarie 2011, Comisia Europeană elaborează raportul *Noua Renaștere*, prin care se declara sprijinul pentru *Europeana* ca nucleu pentru patrimoniul cultural online al Europei. Din anul 2015, discutăm deja de Colecțiile Europeana⁹.

În martie 2017 se constituia Grupul Experților în Digitizarea Patrimoniului Cultural și Europeana, a cărui misiune a fost stabilirea politicilor în domeniul digitizării patrimoniului cultural și urmărirea progresului la nivelul fiecărei țări, în implementarea Recomandărilor Comisiei din 27 octombrie 2011 în problema accesibilității, conservării și valorificării patrimoniului cultural¹⁰. Conform evaluării din anul 2018, s-a constatat că *Europeana* are cele mai mari colecții digitale din întreaga lume și este singura platformă paneuropeană de acest tip, care furnizează acces la imagine, text, sunet, video și material 3D din colecții din peste 3700 de biblioteci europene, muzee, galerii și instituții de audio-vizual, în 37 de limbi. E important de reținut că *Europeana Collections* este un portal care nu stochează pe site-ul propriu obiectele digitale pe care le expune. *Europeana Collections* este în fapt un catalog colectiv al instituțiilor contribuatoare, stocat într-o bază de date specifice, ceea ce înseamnă că instituțiile furnizoare sunt responsabile de disponibilitatea online a reprezentărilor digitale ale resurselor culturale expuse. De aici și importanța

⁶ https://classic.europeana.eu/portal/ro?utm_source=new-website&utm_medium=button, accesat la 26.10.2021; <https://www.europeana.eu/ro/about-us> accesat la 04.02.2022.

⁷ <https://contribute.europeana.eu/>, accesat la 26.10.2021.

⁸ <https://www.europeana.eu/ro/about-us>, accesat la 04.02.2022.

⁹ <https://pro.europeana.eu/about-us/mission#brief-history>, accesat 04.02.2022.

¹⁰ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2017-42/commission_decision_dche_D19B28A2-BCEE-B2D6-81F1AA9FB3CE377C_47767.pdf, accesat la 04.02.2022.

persistenței adreselor web ale obiectelor digitale și capacității conexiunilor web ale instituțiilor furnizoare (i.e. lărgimea de bandă, mai ales cea de upload)¹¹.

Viitorul domeniu de aplicare al *Europeana* se va concentra asupra nevoilor principalelor părți interesate din sectorul patrimoniului cultural, în special instituțiile de patrimoniu cultural, pe care inițiativa trebuie să le sprijine și să le ghideze în eforturile lor către realizarea transformării digitale. *Europeana* își va consolida legăturile cu instituțiile de patrimoniu cultural. În plus, Comisia consideră că inițiativa *Europeana* trebuie creată în jurul împuternicirii comunităților de patrimoniu cultural din statele membre. *Europeana* trebuie să acorde un sprijin substanțial agregatorilor și furnizorilor de date pentru integrarea și actualizarea eficientă a datelor. Comisia consideră că agregatorii – locali, naționali și referitori la domenii – sunt esențiali pentru inițiativa *Europeana* și că rolul lor de intermediari între instituțiile culturale trebuie sprijinit în mod activ de către statele membre.

Comisia a propus finanțarea *Europeana* în cadrul programului *Europa digitală*, care vizează întărirea măsurilor de consolidare a capacităților diferitelor sectoare, precum și proiectele de referință din sectoarele care utilizează această consolidare a capacităților¹². Pentru acest obiectiv, programului i s-au alocat 7.588 de milioane de euro¹³. Strategia 2020-2025 a fost scrisă înainte ca pandemia COVID-19 să-și facă simțit impactul la nivel mondial. Documentul reflectă o viziune ambițioasă, care urmărește să pună transformările digitale în slujba patrimoniului cultural, atât ca răspuns la criza mondială, cât și ca modalitate de susținere pe termen lung¹⁴.

Cadrul național al procesului de digitizare

Etapele naționale ale procesului de digitizare în bibliotecile din România (2008-2018) au fost prezentate și publicate într-un studiu în anul 2019¹⁵. Pentru intervalul 2016-2022, *Strategia pentru cultură și patrimoniu național* oferă în cifre un bilanț al realizărilor anterioare, dar și proiecțiile pentru viitor. Conform *Strategiei naționale* privind agenda digitală pentru România 2020, până la finele anului 2015 ar fi trebuit digitizate și publicate în cadrul Bibliotecii Digitale Europene 750.000 de resurse. Până în august 2016 s-a reușit digitizarea a doar 7,6%, motiv pentru care Ministerul Culturii a propus spre finanțare din fonduri

¹¹ <https://cimec.ro/europeana/>, accesat la 24.02.2022.

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0612&from=EN>, accesat la 04.02.2022.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/03/16/digital-europe-programme-gets-green-light-from-council/#>, accesat la 29.10.2021.

¹⁴ <https://pro.europeana.eu/page/strategy-2020-2025-summary>, accesat la 04.02.2022.

¹⁵ Roman-Negoi 2019, p. 33-42, material disponibil on-line urmând link-ul următor: <http://site.magazines.ulbsibiu.ro/ijasitels/index.php/IJASITELS/issue/view/7/showToc>, accesat la 04.02.2022.

europene nerambursabile proiectul e-Cultura, care are ca obiectiv digitizarea până în 2020 a unui număr de 750.000 de resurse provenite preponderent din domeniul patrimoniului cultural mobil¹⁶. *Strategia de dezvoltare a României pentru 20 de ani* propusă de Academia Română abordează, la rândul ei, digitizarea documentelor din biblioteci și integrarea lor în circuitul informațional european și universal, ca o direcție prioritară de acțiune. Sunt propuse ținte ambițioase: pe termen scurt (3 ani) – 50.000 de obiecte digitizate, pe termen mediu (10 ani) – 75.000 de obiecte digitizate și pe termen lung (20 de ani) – 100.000 de obiecte digitizate¹⁷.

Contribuția României în Europeana este ușor de urmărit prin intermediul Rapoartelor de țară, care constituie barometre ale stadiului procesului de digitizare în țara noastră și conexiunea cu patrimoniul cultural european comun. Fiecare stat membru al Uniunii are propriul său raport anual cu privire la stadiul acestui proces, care, într-o analiză profundă a subiectului, poate cristaliza o adevărată hartă a patrimoniului cultural european.

Primul Raport al României în Europeana este cel din februarie 2016¹⁸ și el marchează aderarea oficială a țării noastre la cel mai mare proiect de valorificare digitală a patrimoniului cultural al spațiului european. La 27 februarie 2016, România figura în Europeana cu 174.033 de unități din ținta asumată de 789.000, conform recomandărilor Comisiei din anul 2011. Lista celor 31 de furnizori de metadata include:

Partener	Obiecte pe portal
Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca	52.517
Institutul Național al Patrimoniului	43.070
Institutul Național al Patrimoniului, București, România	15.619
CIMEC	14.716
Biblioteca Academiei Române	9.370
Institutul de Memorie Culturală	8.112
Biblioteca Națională a României	4.534
Televiziunea Română	3.816
Biblioteca Academiei Române	3.812

¹⁶ http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/_SCPN%202016-2022inavizare.pdf, p. 30, accesat la 09.02.2022.

¹⁷ http://www.biblicad.ro/publicatii_proprii/Timisoara2016_DraguLungu.pdf, p. 24, accesat la 09.02.2022.

¹⁸ Pe site-ul Europeana figurează ultimul raport, cel din anul 2021. Toate rapoartele României pot fi puse la dispoziție la cerere. Mulțumim pe această cale dnei. Tamara van Hulst, Europeana Network Association Assistant. <https://pro.europeana.eu/page/member-states>, accesat la 09.02.2022.

TVR	3.132
Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” Arad	3.064
Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila	2.424
Biblioteca Județeană Timiș	1.442
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca	1.309
Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu” Neamț	970
Imagini ale orașului vechi Cluj	686
Biblioteca Județeană „V. A. Urechia” Galați	501
Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj	463
Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu	416
Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj	414

Tot în anul 2016, România publica una dintre cele mai importante colecții deținute de Biblioteca Națională a României. Este vorba de colecția de ex-librisuri, care s-a bucurat de un real succes, inclusiv pe canalele de social media¹⁹.

În anul 2017, Raportul din 13 ianuarie prezenta un număr de 154.875 de unități. Se constată o creștere a numărului de furnizori de metadate, de la 31, în anul 2016, la 46, în anul 2017, dar și o scădere a numărului de obiecte pe portal. Noi furnizori de date se adaugă efortului de valorificare a patrimoniului cultural și de promovare a acestuia: Arhivele Naționale Istorice Centrale, Muzeul Național de Istorie a României, Biblioteca Județeană Dolj. Cele mai mari creșteri anuale sunt înregistrate de Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, care, în anul 2017, furnizează 58.199 de obiecte pe portal, urmată de Institutul Național al Patrimoniului, București cu 51.921 de obiecte pe portal²⁰. Rapoartele de țară prezintă informații importante cu privire la traficul online (web traffic) și la utilizarea colecțiilor furnizate de România: accesări ale Colecțiilor Europeana, număr de vizualizări ale obiectelor digitizate din România, obiectul cel mai căutat, clasamente ale accesărilor colecțiilor Europeana în funcție de limba de căutare a subiectului dorit. Accesul patrimoniului cultural al României în Europeana înseamnă vizibilitate, iar vizibilitatea încurajează, la rândul său, noi direcții și posibilități de cercetare și valorificare.

Anul 2018 a fost desemnat Anul European al Patrimoniului Cultural. Conform Raportului României din 17 ianuarie 2018, contribuția țării noastre la

¹⁹ <https://www.facebook.com/Europeana/posts/10153106711118668>, accesat la 08.02.2022.

²⁰ Country Factsheet – Romania Europeana – January 2017, p. 2.

Europeana era de 154.830 de unități digitale²¹. În raportul prezentat la 20 ianuarie 2019²², contribuția țării noastre a scăzut la 147.173 de unități digitale. Punct național de contact pentru România a fost desemnat Institutul Național al Patrimoniului. Raportul din luna ianuarie 2020 prezenta 143.962 de unități²³, iar pentru anul 2021, conform raportului din luna august, 134.261 de unități digitale erau furnizate prin intermediul Institutului Național al Patrimoniului în Europeana.

Din anul 2008 și până la data întocmirii raportului din anul 2021, cheltuielile României pentru susținerea proiectului Europeana au fost de 60.000 de euro, în vreme ce din bugetul Uniunii Europene au fost finanțate proiecte în valoare totală de 216.554 de euro. Dintre beneficiari, amintim Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca. Conform datelor prezentate, cele 134.261 de unități sunt rezultatul eforturilor a 53 de instituții partenere, care au răspuns apelului lansat de Europeana. Instituția cu cea mai mare contribuție rămâne Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, cu 58.374 de unități digitale, urmată de Institutul Național al Patrimoniului, cu 52.928, și Biblioteca Academiei Române, cu 9.422 unități digitale pe portal.

Partener	Obiecte pe portal
Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca	58.374
Institutul Național al Patrimoniului	52.928
Biblioteca Academiei Române	9.422
TVR-Televiziunea Română	6.091
Biblioteca Națională a României	4.664
Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” Arad	3.064
Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila	2.424
Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca	1.700
Arhivele Naționale Istorice Centrale	1.651
Biblioteca Județeană Timiș	1.442
Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu” Neamț	1.185
Colecția muzeală a Arhiepiscopiei Ortodoxe – Alba Iulia	1.022

²¹ Roman-Negoi 2018, p. 27-36, material accesibil on-line accesând link-ul următor: <http://site.magazines.ulbsibiu.ro/ijasitels/index.php/IJASITELS/article/view/24/28>, accesat la 08.02.2022.

²² Country-Report-Romania-January-2019 <https://pro.europeana.eu/what-we-do/member-states>, accesat la 06.05.2019.

²³ Country Factsheet – Romania Europeana – January 2020, p. 6, material disponibil la adresa web <https://www.europeana.eu/en/search?query=%2A%3A%2A&qf=COUNTRY%3A%22romania%22>, accesat la 04.03.2021.

Muzeul Național al Uniri – Alba Iulia	986
Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj	877
The Association of Hungarian Folk Dance from Romania, Sfântu Gheorghe	742
Imagini ale orașului vechi Cluj	686
Muzeul Județean Buzău	677
Biblioteca Universității „Lucian Blaga” Sibiu	659
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca	560
Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați	501

Inițiativa Europeană a avut un rol determinant în punerea în mișcare a procesului de digitizare instituționalizată în România, realizat după reguli clare și cu rezultate măsurabile, raportate și verificate. A inspirat inițiative benefice pentru lărgirea accesului la cunoașterea și valorificarea patrimoniului cultural. Anul 2018 marca una dintre cele mai mari realizări ale momentului în România: Coordonat de către Universitatea București, proiectul *Digitizarea documentelor medievale din Arhivele Naționale ale României* a fost derulat de Universitatea București în parteneriat cu Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Arhivele Naționale ale României și Arhivele Naționale ale Norvegiei. Proiectul s-a desfășurat în perioada decembrie 2014 – aprilie 2017 și a fost finanțat cu 3.942.848,08 lei, în cadrul Mecanismului SEE privind *Conservarea și revitalizarea patrimoniului cultural și natural*, fiind primul proiect de anvergură de digitizare a documentelor istorice în România. În cadrul proiectului au fost descoperite mult mai multe documente decât cele estimate inițial (55.000, în loc de estimarea de 36.000). Astfel, au fost scanate 39.850 de unități arhivistice în arhivele centrale și județene, cele mai multe documente fiind la Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, cu 20.000 de unități arhivistice. Prin prelucrarea acestor unități arhivistice rezultă circa 55.000 de documente, datorită copiilor și rezumatelor²⁴. Site-ul cu baza de date accesibilă în mod gratuit www.arhivamedievala.ro este funcțional și reprezintă un instrument important al cercetării științifice.

Cea mai așteptată realizare a momentului este Biblioteca Digitală a României, care încă își așteaptă finalizarea și lansarea, platforma fiind încă în faza de teste, de optimizare și dezvoltare de noi funcții ce au fost identificate pe parcursul implementării proiectului²⁵ la momentul elaborării studiului de față. *E-cultura: Biblioteca Digitală a României* este un proiect-pilot implementat la

²⁴ <http://infoub.unibuc.ro/2017/05/universitatea-din-bucuresti-a-incheiat-proiectul-digitizarea-documentelor-medievale-din-arhivele-nationale-ale-romaniei/>, accesat la 08.02.2022.

²⁵ Informații furnizate prin amabilitatea reprezentanților proiectului, dl. Mihai Monoranu. Se estimează că platforma va fi lansată la scară largă în a doua jumătate a anului 2022.

nivelul Ministerului Culturii prin Unitatea de Management a Proiectului, dedicat digitalizării patrimoniului cultural mobil, derulat în perioada iulie 2018 – iulie 2021 al cărui rezultat final este crearea Bibliotecii Digitale a României (culturalia.ro), pandantul național al Bibliotecii Digitale Europene (europeana.eu). Proiectul și-a propus: creșterea numărului de elemente de patrimoniu cultural digitalizate și expuse online, într-un punct unic de acces; creșterea gradului de interoperabilitate între instituțiile deținătoare de elemente de patrimoniu cultural; promovarea patrimoniului cultural național prin expunerea resurselor culturale digitalizate în europeana.eu, proiectul răspunde obiectivului de a digitaliza 750.000 de resurse culturale, asumat de România potrivit Agendei Digitale 2020, și de a crea, în consecință, Biblioteca Digitală a României, fapt ce constituie cea mai amplă contribuție națională la europeana.eu, platforma europeană pentru patrimoniul cultural digital.

Cele 560.640 de resurse culturale (cifra minimă propusă) ce vor fi digitalizate și expuse pe www.culturalia.ro vor proveni din colecțiile a 31 de instituții din România (muzee, biblioteci, Arhiva Națională de Filme, Societatea Română de Televiziune, Societatea Română de Radiodifuziune, Institutul Național al Patrimoniului și Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu“ al Academiei Române).

Șapte centre regionale organizate în cadrul direcțiilor județene pentru cultură din Sibiu, Dolj, Timiș, Iași și Tulcea, iar la București, în cadrul Institutului Național al Patrimoniului, și la Cluj-Napoca, în cadrul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, vor coordona și monitoriza activitatea instituțiilor participante la proiect²⁶.

Categoriile de resurse culturale propuse pentru digitizare:

Tip resursă culturală	Număr
Carte	16.500
Carte rară	3.390
Documente	268.820
Obiecte (digitalizat)	140.500
Obiecte digitale 3D	6.500
Audio	16.120
Video	9.400

²⁶ https://www.umpcultura.ro/e-cultura_doc_1375_despre-proiect_pg_0.htm, accesat la 22.02.2022.

Articole	120.000 ²⁷
----------	-----------------------

Platforma informatică va permite, printre altele, furnizarea facilă de resurse culturale către Biblioteca Digitală Europeană (Europeana.eu), captarea surselor naționale de informație catalografică, inclusiv prin convertirea resurselor catalografice moștenite (legacy), și informatizarea cataloagelor instituțiilor memoriei (mai ales cele ale bibliotecilor și muzeelor mici).

Culturalia va oferi acces la peste 550.000 de resurse culturale din 31 de instituții publice de cultură, de cercetare și de media din România, participante la proiectul E-cultura, urmând ca 200.000 să fie incluse în Biblioteca Digitală Europeană, ceea ce va contribui la dezvoltarea platformei Europeana și la creșterea vizibilității țării noastre. După implementarea proiectului, platforma va rămâne deschisă, astfel încât noi instituții și specialiști interesați să poată continua îmbogățirea conținutului portalurilor culturalia.ro și europeana.eu²⁸.

Concluzii

La aproape 15 ani de la inițierea demersurilor de digitizare, în țara noastră discutăm în acest moment de un proces instituționalizat și de câteva realizări semnificative, care reflectă intenția și eforturile de recuperare și aliniere cu politicile similare internaționale. Rezultatele concrete sunt măsurabile, și ele se văd cel mai bine în contribuția țării noastre la Europeana precum și în Lista inventar a documentelor digitizate în bibliotecile din România actualizată periodic de Biblioteca Națională a României²⁹. Rapoartele de țară sunt evidente transparente, actualizate anual și redactate în conformitate cu cerințele recomandărilor europene. S-au detașat și impus ca lideri și promotori de exemple de bună practică în domeniu, Biblioteca universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca³⁰, Biblioteca Academiei Române³¹, Biblioteca Națională a României³² și Institutul Național al Patrimoniului³³, care au coagulat în jurul lor proiecte semnificative. Pandemia începută în anul 2020 a forțat accelerarea procesului de digitizare, cu precădere în bibliotecile universitare, care au răspuns rapid nevoilor utilizatorilor lor majoritari, studenții. În aceste cazuri însă,

²⁷ https://www.umpcultura.ro/e-cultura_doc_1378_digitalizarea-resurselor-culturale_pg_0.htm, accesat la 22.02.2022.

²⁸ https://www.umpcultura.ro/e-cultura_doc_1376_platforma-culturalia-ro_pg_0.htm, accesat la 22.02.2022.

²⁹ https://www.bibnat.ro/dyn-doc/biblioteca%20digitala/LISTA%20INVENTAR%20obiecte%20digitizate%20la%20nivel%20national_trim.III%202021.pdf, accesat la 24.02.2022.

³⁰ <https://dspace.bcuccluj.ro/?locale=ro>, accesat la 24.02.2022.

³¹ <https://biblacad.ro/>

³² <http://digitool.bibnat.ro/R?RN=182587115>, accesat la 24.02.2022.

³³ <https://cimec.ro/patrimoniu-mobil/>, accesat la 24.02.2022.

lucrările de specialitate contemporane și cursurile universitare au avut întâietate față de alte categorii bibliologice. Rezultatele sunt încă mult disproporționate față de numărul și valoarea lucrărilor deținute de bibliotecile publice din România, ceea ce face din procesul de digitizare un deziderat care își așteaptă încă contributorii și partenerii.

Abrevieri bibliografice

- Carbajal, Caswell 2021 – Itza A. Carbajal, Michelle Caswell, "Critical Digital Archives: A Review from Archival Studies", în *The American Historical Review*, vol. 126, nr. 3, septembrie 2021, p. 1102-1120
- Mârza 2009 – Eva Mârza, „Opinii despre modalitățile de salvare a informației scrise cu valoare istorică”, în *Cercetarea și perspectivele digitizării*, editori Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, 2009, p. 13-16
- Roman-Negoi 2018 – Ana Maria, "Efforts for the digitisation in Romania (2008-2018). Challenges and achievements", în *International Journal of Advanced Statistics and IT&C for Economics and Life Sciences*, vol. 8, nr. 1 (2018), p. 27-36
- Roman-Negoi 2019 – Ana Maria Roman-Negoi, "The Europeana Collections - Transylvanian prints from the collections of the National Museum of Union from Alba Iulia", în *International Journal of Advanced Statistics and IT&C for Economics and Life Sciences*, vol. 9, nr. 1 (2019), p. 33-42